

U S T A W A

z dnia 27 lipca 2001 r.

o służbie zagranicznej

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa organizację i funkcjonowanie służby zagranicznej, a także szczególne prawa i obowiązki osób wchodzących w jej skład.

Art. 2. 1. W skład służby zagranicznej wchodzi:

- 1) członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych;
- 2) niebędące członkami korpusu służby cywilnej osoby zatrudnione w służbie zagranicznej;
- 3) pełnomocni przedstawiciele Rzeczypospolitej Polskiej w innym państwie lub przy organizacji międzynarodowej;
- 4) członkowie służby zagranicznej przeniesieni na stanowiska w komórkach organizacyjnych ministerstwa zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

2. W skład służby zagranicznej nie wchodzi:

- 1) członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w ministerstwie, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, w komórkach organizacyjnych zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej;
- 2) osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę zawartej zgodnie z prawem państwa przyjmującego;
- 3) osoby zatrudnione w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę zawartej na czas określony – wykonywania funkcji

Opracowano na
podstawie: t.j.
Dz. U. z 2018 r.
poz. 2040, z 2019
r. poz. 9.

na placówce przez członka rodziny – chyba że są one członkami korpusu służby cywilnej;

- 4) konsul honorowy, o którym mowa w ustawie określonej w art. 4 pkt 3.

Art. 2a. 1. W służbie zagranicznej, w tym na stanowiskach, o których mowa w art. 28a ust. 1, nie może być zatrudniona osoba, która w okresie od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. pracowała lub pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa lub była współpracownikiem tych organów w rozumieniu ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944–1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2017 r. poz. 2186, z późn. zm.¹⁾).

2. Przepis ust. 1 stosuje się także do niebędących członkami służby zagranicznej osób:

- 1) o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1 i 3,
- 2) zatrudnionych w placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy o pracę w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, z późn. zm.²⁾),
- 3) zatrudnionych w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1915),
- 4) zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw zagranicznych

– o ile osoby te są obywatelami polskimi.

Art. 3. W zakresie nieuregulowanym w ustawie do osób wchodzących w skład służby zagranicznej, zwanych dalej „członkami służby zagranicznej”, z wyłączeniem żołnierzy pełniących służbę w placówkach zagranicznych, stosuje się przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. z 2018 r. poz. 1559).

Art. 4. Ilekróć w ustawie jest mowa o:

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 538, 650, 651, 730, 1000, 1349, 1669, 1735 i 2270 oraz z 2019 r. poz. 8 i 9.

²⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2018 r. poz. 1000, 1076, 1608, 1629, 2215, 2244, 2245, 2377 i 2432.

- 1) ambasadorze – oznacza to, mianowanego w trybie określonym w Konstytucji, pełnomocnego przedstawiciela Rzeczypospolitej Polskiej w innym państwie lub przy organizacji międzynarodowej;
- 2) placówce zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej, zwanej dalej „placówką zagraniczną” – oznacza to przedstawicielstwo dyplomatyczne, stałe przedstawicielstwo przy organizacji międzynarodowej, konsulat generalny, konsulat, wicekonsulat, agencję konsularną, instytut polski lub inną placówkę podległą ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych, mającą siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) konsulu – oznacza to konsula Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu ustawy z dnia 25 czerwca 2015 r. – Prawo konsularne (Dz. U. z 2017 r. poz. 1545 i 2361 oraz z 2018 r. poz. 398 i 1544);
- 4) służbie cywilnej – oznacza to służbę cywilną, w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej;
- 5) państwie przyjmującym – oznacza to państwo przyjmujące w rozumieniu Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych, sporządzonej w Wiedniu dnia 18 kwietnia 1961 r. (Dz. U. z 1965 r. poz. 232);
- 6) członkach rodziny – oznacza to małżonka, dzieci własne, dzieci małżonka, przysposobione oraz inne dzieci wzięte na utrzymanie i wychowanie w ramach rodzin zastępczych, w wieku do 18 lat bądź będące w wieku określonym odrębnymi przepisami dotyczącymi zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, a także osoby niepełnosprawne wymagające stałej opieki członka służby zagranicznej.

Rozdział 2

Organizacja i funkcjonowanie służby zagranicznej

Art. 5. 1. Służbą zagraniczną kieruje minister właściwy do spraw zagranicznych.

2. Służba zagraniczna działa w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych i w placówkach zagranicznych.

3. Z zastrzeżeniem art. 2 ust. 1 pkt 4, służba zagraniczna nie działa w komórkach organizacyjnych ministerstwa zapewniających obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Art. 6. 1. W służbie zagranicznej tworzy się stanowisko dyrektora generalnego służby zagranicznej.

2. Dyrektor generalny służby zagranicznej jest dyrektorem generalnym urzędu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, wykonującym także zadania określone w ustawie.

2a. Dyrektor generalny służby zagranicznej wykonuje zadania dyrektora generalnego urzędu wobec członków służby zagranicznej oraz członków korpusu służby cywilnej, o których mowa w art. 2 ust. 2 pkt 1 i 3.

3. Dyrektorem generalnym służby zagranicznej może zostać osoba posiadająca stopień dyplomatyczny, o którym mowa w art. 8.

Art. 7. 1. Zadania służby zagranicznej wykonują:

- 1) personel dyplomatyczno-konsularny, który stanowią, z zastrzeżeniem ust. 2, członkowie służby zagranicznej posiadający stopień dyplomatyczny;
- 2) personel pomocniczy;
- 3) personel obsługi.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor generalny służby zagranicznej może powierzyć obowiązki członka personelu dyplomatyczno-konsularnego na czas określony osobie, która spełnia wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 2–5, oddelegowanej lub wyznaczonej, za zgodą dyrektora generalnego służby zagranicznej, w trybie określonym w odrębnych przepisach, do służby zagranicznej – zatrudniając ją na podstawie umowy o pracę i nadając jej odpowiedni stopień dyplomatyczny.

Art. 8. 1. Ustanawia się, z zastrzeżeniem art. 10 ust. 2, następujące stopnie dyplomatyczne w służbie zagranicznej:

- 1) ambasador tytularny;
- 2) radca – minister;
- 3) I radca;
- 4) radca;
- 5) I sekretarz;
- 6) II sekretarz;
- 7) III sekretarz;
- 8) attaché.

2. Najniższym stopniem dyplomatycznym jest stopień attaché.

Art. 9. 1. Stopnie dyplomatyczne są jednocześnie stanowiskami pracy, a w placówkach zagranicznych funkcjami, na których członek personelu dyplomatyczno-konsularnego wykonuje czynności służbowe.

2. Zatrudnienie członka personelu dyplomatyczno-konsularnego na stanowisku kierowniczym w służbie zagranicznej, o którym mowa w art. 27 ust. 2 pkt 1, nie powoduje zmiany posiadanego stopnia dyplomatycznego.

Art. 10. 1. Stosunek służbowy oraz wynikające z niego prawa i obowiązki żołnierzy pełniących służbę w placówkach zagranicznych określają odrębne przepisy.

2. Osobom wyznaczonym do wykonywania zadań Ministra Obrony Narodowej w placówce zagranicznej nadaje się stopień dyplomatyczny:

- 1) attaché obrony (wojskowego, morskiego, lotniczego) albo
- 2) zastępcy attaché obrony (wojskowego, morskiego, lotniczego).

3. Minister właściwy do spraw zagranicznych i Minister Obrony Narodowej określają, w drodze zarządzenia, szczególne zasady wykonywania obowiązków służbowych przez osoby, o których mowa w ust. 1, a także organizację i funkcjonowanie w placówkach zagranicznych ataszatów obrony, z uwzględnieniem przepisów o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

Art. 11. 1. Stopnie dyplomatyczne, z zastrzeżeniem ust. 2, nadaje dyrektor generalny służby zagranicznej.

2. Stopień ambasadora tytularnego, na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej, nadaje minister właściwy do spraw zagranicznych.

Art. 12. 1. Stopień dyplomatyczny można, z zastrzeżeniem ust. 2, art. 7 ust. 2 oraz art. 18 ust. 1, nadać członkowi służby zagranicznej, który:

- 1) odbył, z zastrzeżeniem art. 40 ust. 2, aplikację dyplomatyczno-konsularną, o której mowa w art. 38, albo jest urzędnikiem służby cywilnej lub ukończył Krajową Szkołę Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego;
- 2) złożył egzamin dyplomatyczno-konsularny;
- 3) zna co najmniej dwa języki obce;
- 4) posiada tytuł magistra lub równorzędny;

5) wykazuje się odpowiednim stanem zdrowia psychicznego i fizycznego.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach członkowi służby zagranicznej niespełniającemu wymagań określonych w ust. 1 pkt 1–4, w związku z wykonywaniem zadań w placówce zagranicznej, można nadać stopień dyplomatyczny na czas niezbędny do wykonywania tych zadań.

3. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) rodzaje badań lekarskich, jakim podlega członek służby zagranicznej ubiegający się o stopień dyplomatyczny,
- 2) rodzaje dokumentów potwierdzających spełnienie warunków, o których mowa w ust. 1 pkt 3 i 5

– mając na względzie charakter zadań wykonywanych przez członków personelu dyplomatyczno-konsularnego.

Art. 13. 1. Nadanie kolejnego, wyższego stopnia dyplomatycznego członkowi personelu dyplomatyczno-konsularnego następuje stosownie do przebiegu służby, posiadanych kwalifikacji zawodowych i oceny służbowej:

- 1) na wniosek lub po zasięgnięciu opinii kierującego placówką zagraniczną – w stosunku do członka personelu dyplomatyczno-konsularnego wykonującego zadania w placówce zagranicznej;
- 2) na wniosek bezpośredniego przełożonego po uzyskaniu pozytywnej oceny służbowej – w stosunku do członków personelu dyplomatyczno-konsularnego, innych niż wymienieni w pkt 1.

2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach członkowi personelu dyplomatyczno-konsularnego, który otrzymał pozytywną ocenę służbową, można nadać wyższy stopień dyplomatyczny na czas określony, nie dłuższy niż rok, z pominięciem kolejności nadawanych stopni i z zawieszeniem na ten czas dotychczasowego stopnia.

Art. 14. 1. Członek personelu dyplomatyczno-konsularnego, przy otrzymaniu po raz pierwszy stopnia dyplomatycznego, składa ślubowanie następującej treści:

„Przyrzekam i zobowiązuję się godnie reprezentować Rzeczpospolitą Polską, dbać o jej interesy i dobre imię, rzetelnie i sumiennie wykonywać powierzone mi obowiązki.”

2. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych i po zasięgnięciu opinii Szefa Służby Cywilnej, określi, w drodze zarządzenia, tryb, formę i ceremoniał nadania stopnia dyplomatycznego oraz składania ślubowania, o którym mowa w ust. 1, uwzględniając historyczne tradycje i zwyczaje dyplomatyczne.

Art. 15. 1. Przedstawicielstwem dyplomatycznym w innym państwie lub stałym przedstawicielstwem przy organizacji międzynarodowej kieruje ambasador, a do czasu objęcia placówki zagranicznej przez ambasadora – kierownik przedstawicielstwa, którego wyznacza, spośród członków personelu dyplomatyczno-konsularnego, i odwołuje minister właściwy do spraw zagranicznych.

2. Placówką zagraniczną, inną niż wymieniona w ust. 1, kieruje kierownik placówki zagranicznej, którego wyznacza, spośród personelu dyplomatyczno-konsularnego, i odwołuje minister właściwy do spraw zagranicznych na wniosek dyrektora generalnego służby zagranicznej.

Art. 16. Kierujący placówką zagraniczną:

- 1) jest przełożonym wszystkich członków służby zagranicznej w kierowanej przez niego placówce zagranicznej oraz osób, o których mowa w art. 2 ust. 2;
- 2) odpowiada przed dyrektorem generalnym służby zagranicznej za prawidłowe gospodarowanie mieniem, przestrzeganie dyscypliny finansów publicznych, przestrzeganie przepisów, w szczególności przepisów prawa pracy oraz przepisów dotyczących tajemnic ustawowo chronionych;
- 3) odpowiada za bezpieczeństwo placówki zagranicznej i zapewnia jej ochronę, z wyłączeniem przypadków, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 3b ustawy z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 430, 650 i 1544) oraz w art. 3 pkt 1 lit. f ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Służbie Ochrony Państwa (Dz. U. z 2018 r. poz. 138, 650, 730, 1544, 1562 i 1669).

Art. 17. 1. Ambasadora mianuje i odwołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych, zaakceptowany przez Prezesa Rady Ministrów.

2. Ambasador, z zastrzeżeniem art. 16 pkt 2, podlega służbowo ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych.

3. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych, określi, w drodze zarządzenia, formę i tryb wydawania poleceń ambasadorowi, kierując się zadaniami służby zagranicznej i potrzebami polityki państwa.

Art. 18. 1. Dyrektor generalny nawiązuje z ambasadorem, który przed mianowaniem nie był członkiem służby zagranicznej, stosunek pracy na podstawie powołania, na czas pełnienia funkcji ambasadora, nadając mu, z zastrzeżeniem art. 11 ust. 2, na ten czas stopień dyplomatyczny.

2. Odwołanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ambasadora, o którym mowa w ust. 1, jest równoznaczne z odwołaniem w rozumieniu przepisów prawa pracy.

Art. 19. Ambasador w państwie przyjmującym, w zakresie swoich pełnomocnictw, w szczególności:

- 1) reprezentuje Rzeczpospolitą Polską;
- 2) chroni interesy Rzeczypospolitej Polskiej oraz jej obywateli, zgodnie z prawem międzynarodowym i prawem państwa przyjmującego;
- 3) uczestniczy w czynnościach przedstawicieli organów władzy publicznej w zakresie prowadzonych przez nich negocjacji i podejmowanych działań, zapewnia współdziałanie tych przedstawicieli, dba o zgodność ich czynności z założeniami polskiej polityki zagranicznej, a także udziela im pomocy i współdziała z nimi w zakresie ich zadań w stosunkach z państwem przyjmującym;
- 4) działa na rzecz promocji Polski, a zwłaszcza polskiej kultury, nauki i gospodarki;
- 5) udziela pomocy i współdziała w zakresie niezbędnym do wykonywania zadań przez członków służby zagranicznej oraz innych osób delegowanych do załatwienia określonych spraw w państwie przyjmującym;
- 6) nadzoruje działalność wszystkich placówek zagranicznych w państwie przyjmującym;
- 7) prowadzi rokowania z państwem przyjmującym;

- 8) popiera przyjazne stosunki między Rzeczpospolitą Polską a państwem przyjmującym;
- 9) zaznajamia się z warunkami, wydarzeniami i działalnością prowadzoną przez państwo przyjmujące i przekazuje właściwym organom władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej informacje na ten temat.

Art. 20. Ambasador przy organizacji międzynarodowej, zwanej dalej „organizacją”, w szczególności:

- 1) reprezentuje Rzeczpospolitą Polską wobec organizacji;
- 2) utrzymuje łączność między Rzeczpospolitą Polską a organizacją;
- 3) prowadzi rokowania z organizacją i w ramach organizacji;
- 4) zaznajamia się z działalnością prowadzoną przez organizację i przekazuje właściwym organom władzy publicznej Rzeczypospolitej Polskiej informacje na temat jej działalności;
- 5) zapewnia udział Rzeczypospolitej Polskiej w pracach organizacji;
- 6) chroni interesy Rzeczypospolitej Polskiej, jej obywateli oraz polskich osób prawnych w stosunkach z organizacją;
- 7) popiera realizację celów i zasad organizacji przez współpracę z organizacją i w ramach organizacji;
- 8) uczestniczy, poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej oraz w zakresie przedmiotu działalności organizacji, w czynnościach przedstawicieli organów władzy publicznej w zakresie prowadzonych przez nich negocjacji i podejmowanych działań, zapewnia współdziałanie tych przedstawicieli, dba o zgodność ich czynności z założeniami polskiej polityki zagranicznej, a także udziela im pomocy i współdziała z nimi w zakresie ich zadań w stosunkach z organizacją.

Art. 21. (uchylony)

Art. 22. (uchylony)

Art. 23. 1. Placówki zagraniczne podlegają okresowej inspekcji wykonywanej na polecenie dyrektora generalnego służby zagranicznej.

2. (uchylony)

Rozdział 3

Prawa i obowiązki członków służby zagranicznej

Art. 24. 1. Stanowisko w służbie zagranicznej wyznacza i odwołuje ze stanowiska dyrektor generalny służby zagranicznej.

2. Jeżeli wyznaczenie stanowiska pociąga za sobą zmianę miejsca pobytu członka służby zagranicznej, wyznaczenie stanowiska następuje z wyprzedzeniem nie krótszym niż 3 miesiące, chyba że na skrócenie tego okresu członek służby zagranicznej wyraził zgodę lub jeśli za skróceniem okresu przemawiają szczególne potrzeby służby zagranicznej.

Art. 24a. Członek służby zagranicznej może być przeniesiony na stanowisko w komórce organizacyjnej ministerstwa zapewniającej obsługę zadań ministra właściwego do spraw członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w Unii Europejskiej.

Art. 25. Przeniesienia, o których mowa w art. 62 i 63 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej, urzędnika służby cywilnej do służby zagranicznej dokonuje dyrektor generalny urzędu w porozumieniu z dyrektorem generalnym służby zagranicznej.

Art. 26. (uchylony)

Art. 27. 1. Wynagrodzenie członków służby zagranicznej składa się z wynagrodzenia określonego dla członków korpusu służby cywilnej, z tym że członkom personelu dyplomatyczno-konsularnego przysługuje dodatek służby zagranicznej z tytułu posiadanego stopnia dyplomatycznego.

2. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych, po zasięgnięciu opinii Szefa Służby Cywilnej, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) stanowiska w służbie zagranicznej, w tym stanowiska kierownicze w służbie zagranicznej, z uwzględnieniem porównywalności stanowisk pracy personelu dyplomatyczno-konsularnego ze stanowiskami w służbie cywilnej oraz stanowiska personelu pomocniczego i personelu obsługi – z uwzględnieniem specyfiki zadań wykonywanych na tych stanowiskach,
- 2) mnożniki do ustalenia wynagrodzenia zasadniczego członków korpusu służby zagranicznej,

- 3) mnożniki dodatku służby zagranicznej,
 - 4) mnożniki dodatku z tytułu zajmowania stanowiska kierowniczego w ramach personelu dyplomatyczno-konsularnego
- kierując się specyfiką i charakterem zadań służby zagranicznej.

Art. 28. (uchylony)

Art. 28a. 1. Na kierownicze stanowisko w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych, będące wyższym stanowiskiem w służbie cywilnej, może zostać powołany członek personelu dyplomatyczno-konsularnego lub inna osoba spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 2–5, którzy spełniają dodatkowo wymagania określone w art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.

2. Na stanowisko zastępcy dyrektora biura w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych może zostać powołany także członek personelu pomocniczego lub inna osoba spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5, którzy spełniają dodatkowo wymagania określone w art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.

3. Na stanowiska dyrektorów biur do spraw budżetu i finansów, administracyjnych i majątkowych placówek zagranicznych, a także informatyki w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych może zostać powołany także członek personelu pomocniczego lub inna osoba spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5, którzy spełniają dodatkowo wymagania określone w art. 53 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.

Art. 28b. Obsadzanie kierowniczych stanowisk w placówkach zagranicznych następuje w trybie określonym w art. 18 ust. 1 albo w art. 24.

Art. 28c. W przypadku umów o pracę zawieranych na czas określony w celu wykonywania zadań w placówce zagranicznej art. 25¹ ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r. poz. 917, 1000, 1076, 1608 i 1629) nie stosuje się. Jednakże umowa zawarta w tym celu, w tym z osobą podejmującą po raz pierwszy pracę w służbie cywilnej, może być zawarta na czas nieprzekraczający 6 lat. Ponowne zawarcie takiej umowy jest możliwe po upływie co najmniej

6 miesięcy od dnia rozwiązania lub wygaśnięcia poprzedniej umowy o pracę zawartej w celu wykonywania zadań w placówce zagranicznej.

Art. 29. 1. Warunki pracy w placówkach zagranicznych powinny zapewniać prawidłowe i godne wykonywanie zadań służby zagranicznej.

2. Członek służby zagranicznej wykonujący obowiązki służbowe w placówce zagranicznej może otrzymać, na swój pisemny wniosek, wynagrodzenie w walucie państwa przyjmującego.

3. Członkowi służby zagranicznej wykonującemu obowiązki służbowe w placówce zagranicznej przysługuje dodatek zagraniczny na pokrycie zwiększonych kosztów związanych z wykonywaniem obowiązków służbowych w placówce zagranicznej, uwzględniający poziom kosztów utrzymania w państwie przyjmującym.

4. Członkowi służby zagranicznej wykonującemu obowiązki służbowe w placówce zagranicznej zapewnia się:

- 1) nieodpłatne korzystanie z lokalu mieszkalnego odpowiedniego do sytuacji rodzinnej członka służby zagranicznej oraz częściowy zwrot kosztów jego eksploatacji;
- 2) pokrycie kosztów podróży przesiedleniowej, w tym przewozu mienia, oraz, raz na 2 lata, podróży urlopowej do kraju członka służby zagranicznej i członków jego rodziny, a także zwrot kosztów podróży i przewozu w przypadkach szczególnych i losowych;
- 3) zwrot uzasadnionych, udokumentowanych kosztów leczenia w państwie przyjmującym oraz kosztów leczenia przebywających z nim stale za granicą członków rodziny;
- 4)³⁾ zwrot opłat za naukę dzieci ze względu na szczególne warunki państwa przyjmującego, jeżeli nie mają one możliwości uczęszczania do bezpłatnej publicznej szkoły typu podstawowego lub średniego;

³⁾ Uznany za niezgodny z Konstytucją z dniem 3 marca 2017 r. w zakresie, w jakim pomija zwrot opłat za naukę dzieci, które ze względu na szczególne warunki państwa przyjmującego nie mają możliwości uczęszczania do bezpłatnego przedszkola publicznego, oddziału przedszkolnego przy publicznej szkole podstawowej lub korzystania z innej formy wychowania przedszkolnego, na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 23 lutego 2017 r. sygn. akt K 2/15 (Dz. U. poz. 476).

- 5) zasiłek adaptacyjny, na pokrycie kosztów zagospodarowania się w państwie przyjmującym;
- 6) ryczałt z tytułu używania do celów służbowych samochodów osobowych i motocykli niebędących własnością pracodawcy.

5. Ambasadorowi, którego małżonek przebywa wraz z nim na placówce zagranicznej i nie jest zatrudniony na podstawie art. 31 ust. 1, przysługuje dodatek na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania rodziny.

5a. Przepis ust. 5 stosuje się do konsula, który kieruje konsulatem generalnym, konsulatem, wicekonsulatem lub agencją konsularną.

6. Do osób niepełnosprawnych wymagających stałej opieki członka służby zagranicznej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dzieci członka służby zagranicznej.

Art. 30. Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) wysokość i szczegółowe zasady przyznawania i wypłaty dodatku zagranicznego,
- 2) rodzaje, wysokość, tryb i szczegółowe zasady przyznawania świadczeń, o których mowa w art. 29 ust. 4 i 5

– uwzględniając funkcje dyplomatyczne lub konsularne na placówce, specyfikę państw przyjmujących i kierując się potrzebą zachowania warunków socjalno-bytowych porównywalnych do warunków posiadanych przez członków korpusu dyplomatycznego lub konsularnego innych państw, a także mając na względzie wypadki szczególne, takie jak związane ze zgonami lub innymi wyjątkowymi wydarzeniami rodzinnymi.

Art. 31. 1. Jeżeli wymagają tego szczególne potrzeby służby zagranicznej, małżonkowie oraz osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa lub powinowactwa oraz w stosunku przysposobienia, opieki lub kurateli mogą być, za zgodą dyrektora generalnego służby zagranicznej, zatrudnione w tej samej placówce zagranicznej, nawet gdyby powstał między nimi stosunek podległości służbowej.

2. Małżonek ambasadora nie może podejmować zatrudnienia poza granicami kraju w czasie pełnienia funkcji przez współmałżonka, z zastrzeżeniem ust. 1.

3. Przepis ust. 2 stosuje się do małżonka konsula, który kieruje konsulem generalnym, konsulem, wicekonsulem lub agencją konsularną.

Art. 32. 1. Jeżeli wymagają tego potrzeby służby zagranicznej, członek służby zagranicznej wykonuje pracę poza normalnymi godzinami pracy, a w wyjątkowych przypadkach także w niedziele i święta, bez prawa do oddzielnego wynagrodzenia i prawa do czasu wolnego w zamian za czas przepracowany.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do członków służby zagranicznej będących kobietami w ciąży oraz do członków służby zagranicznej sprawujących pieczę nad osobami wymagającymi stałej opieki lub opiekujących się dziećmi w wieku do 8 lat, chyba że na taką pracę wyrażą oni zgodę.

3. Członek służby zagranicznej ma prawo do nieprzerwanego 11-godzinnego odpoczynku.

Art. 33. 1. Członek służby zagranicznej wykonujący obowiązki służbowe w placówce zagranicznej, jeżeli wymagają tego szczególne potrzeby służby zagranicznej, obowiązany jest wykonywać polecenia kierującego placówką niezwiązane z pełnioną funkcją.

2. Członek służby zagranicznej wykonujący obowiązki służbowe w placówce zagranicznej, jeżeli wymagają tego potrzeby służby zagranicznej, może być czasowo przeniesiony do innej placówki zagranicznej. Czas tego przeniesienia nie powinien przekraczać 6 miesięcy.

3. Członkowi personelu dyplomatyczno-konsularnego, w przypadku, o którym mowa w ust. 2, jeżeli czas przeniesienia przekracza 3 miesiące, przysługuje wynagrodzenie przewidziane dla stopnia dyplomatycznego lub funkcji dyplomatycznej, na których okresowo wypełnia obowiązki, jeżeli jest ono wyższe od dotychczasowego.

Art. 34. 1. Członkowi personelu dyplomatyczno-konsularnego po 10 latach pozostawania w służbie zagranicznej przysługuje urlop dodatkowy w wymiarze 6 dni roboczych, a po 20 latach – 12 dni roboczych.

2. Członkowi służby zagranicznej w okresie służby w placówce zagranicznej w miejscu o klimacie szczególnie szkodliwym dla zdrowia przysługuje, w okresie służby w tej placówce, urlop dodatkowy w wymiarze 5 dni roboczych rocznie.

3. Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, wykaz miejsc o klimacie szczególnie szkodliwym dla zdrowia przebywających w nich na placówkach zagranicznych członków służby zagranicznej.

Art. 35. 1. Do urlopu wypoczynkowego członka służby zagranicznej wykonującego obowiązki służbowe w placówce zagranicznej nie wlicza się przypadających w tym okresie dni niebędących dniami pracy w państwie przyjmującym.

2. Członkowi służby zagranicznej, wykonującemu obowiązki służbowe w placówce zagranicznej, jeżeli przemawia za tym interes służby zagranicznej, może być, za jego zgodą, udzielony urlop wypoczynkowy łącznie za 2 lata kalendarzowe, zamiast dwóch corocznych urlopów wypoczynkowych.

Art. 36. 1. Członek służby zagranicznej nie może podejmować zatrudnienia lub wykonywać innych zajęć zarobkowych bez pisemnej zgody dyrektora generalnego służby zagranicznej.

2. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, warunki:

- 1) ogłaszania przez członków służby zagranicznej prac naukowych i publicystycznych związanych ze stosunkami międzynarodowymi, a także rozpowszechniania w środkach masowego przekazu wiadomości dotyczących takich stosunków lub służby zagranicznej, w tym udzielania wywiadów i ogłaszania prac naukowych,
- 2) przyjmowania upominków i innych świadczeń o podobnym charakterze – biorąc pod uwagę interes służby zagranicznej i tradycje w dyplomacji oraz zapewnienie rozwoju intelektualnego i naukowego członków służby zagranicznej.

Art. 37. 1. Członek służby zagranicznej za naruszenie obowiązków służbowych odpowiada dyscyplinarnie na zasadach określonych w przepisach o służbie cywilnej, z zastrzeżeniem ust. 2–4.

1a. Karami dyscyplinarnymi stosowanymi wobec członków służby zagranicznej są:

- 1) upomnienie;
- 2) nagana;

- 3) nagana z ostrzeżeniem;
- 4) nagana z pozbawieniem możliwości awansowania przez okres 2 lat do wyższej kategorii zaszergowania;
- 5) obniżenie kategorii zaszergowania;
- 6) wydalenie z pracy w służbie zagranicznej.

2. W służbie zagranicznej działa rzecznik dyscyplinarny służby zagranicznej, będący rzecznikiem dyscyplinarnym w rozumieniu przepisów o służbie cywilnej.

3. Do ambasadorów, o których mowa w art. 18 ust. 1, nie stosuje się przepisów art. 114 ust. 1 pkt 5 i 6 ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej.

4. W placówce zagranicznej postępowanie wyjaśniające może prowadzić zamiast rzecznika dyscyplinarnego służby zagranicznej członek personelu dyplomatyczno-konsularnego wyznaczony, na wniosek rzecznika, przez dyrektora generalnego służby zagranicznej.

Art. 38. 1. W celu przygotowania do służby zagranicznej osób nieposiadających stopnia dyplomatycznego ustanawia się odbywaną w ministerstwie obsługującym ministra właściwego do spraw zagranicznych aplikację dyplomatyczno-konsularną, trwającą rok.

2. Program aplikacji dyplomatyczno-konsularnej przygotowuje dyrektor generalny służby zagranicznej po zasięgnięciu opinii Szefa Służby Cywilnej.

3. Przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej dotyczące służby przygotowawczej stosuje się odpowiednio.

Art. 39. 1. Aplikantem dyplomatyczno-konsularnym może zostać osoba, będąca obywatelem polskim, spełniająca wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 3–5.

2. Nabór na aplikację jest otwarty oraz odbywa się w drodze konkursu. Konkurs ma na celu sprawdzenie poziomu wiedzy ogólnej i stopnia znajomości języka obcego u kandydatów oraz ich predyspozycji i przydatności do pracy w służbie zagranicznej, przy czym sprawdzenie wiedzy odbywane jest z zachowaniem zasady anonimowości.

3. Ogłoszenie o konkursie na aplikację zamieszcza w Biuletynie Informacji Publicznej dyrektor generalny służby zagranicznej, który konkurs organizuje i przeprowadza.

4. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi w drodze rozporządzenia szczegółowe zasady i tryb przeprowadzania konkursu, o którym mowa w ust. 2, z uwzględnieniem przeprowadzania testów, w tym testów psychologicznych, treści i formy wniosku o przyjęcie na aplikację dyplomatyczno-konsularną, z możliwością wykorzystania elektronicznych środków przekazu danych.

Art. 40. 1. Aplikację dyplomatyczno-konsularną organizuje i przeprowadza dyrektor generalny służby zagranicznej.

2. Dyrektor generalny służby zagranicznej może skrócić okres aplikacji dyplomatyczno-konsularnej lub zwolnić z obowiązku jej odbywania osobę spełniającą warunki, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 3–5, której doświadczenie zawodowe w sferze stosunków zagranicznych gwarantuje fachowe wykonywanie obowiązków członka personelu dyplomatyczno-konsularnego służby zagranicznej.

Art. 41. 1. Aplikacja dyplomatyczno-konsularna kończy się egzaminem dyplomatyczno-konsularnym.

2. Celem egzaminu dyplomatyczno-konsularnego jest sprawdzenie wiedzy, kwalifikacji i posiadania predyspozycji niezbędnych do wykonywania obowiązków członka personelu dyplomatyczno-konsularnego.

3. Absolwent Krajowej Szkoły Administracji Publicznej im. Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej Lecha Kaczyńskiego oraz urzędnik służby cywilnej, spełniający wymogi, o których mowa w art. 12 ust. 1 pkt 3–5, a także osoba, o której mowa w art. 40 ust. 2, mogą przystąpić do egzaminu dyplomatyczno-konsularnego bez konieczności odbycia aplikacji dyplomatyczno-konsularnej.

4. Minister właściwy do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, organizację aplikacji dyplomatyczno-konsularnej, sposób dokumentowania znajomości języków obcych oraz szczegółowe zasady i tryb dopuszczenia do egzaminu dyplomatyczno-konsularnego oraz zakres tego egzaminu, ze szczególnym uwzględnieniem sposobu powoływania członków komisji egzaminacyjnej, wysokości ich wynagrodzenia oraz sposobu przeprowadzania egzaminu dyplomatyczno-konsularnego, z zachowaniem zasady anonimowości przy sprawdzaniu wiedzy i z uwzględnieniem możliwości powtarzania egzaminu.

Rozdział 4

Przepisy szczególne

Art. 42. (uchylony)

Art. 43. 1. Zamówienia publiczne, o wartości od ponad 3000 euro do 200 000 euro składane przez placówkę zagraniczną na roboty budowlane, dostawy lub usługi wykonywane poza granicami kraju, wymagają uprzedniej zgody dyrektora generalnego służby zagranicznej, która określa również zakres uprawnień kierującego placówką zagraniczną przy udzielaniu zamówienia.

2. (uchylony)

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 44–51. (pominięte)

Rozdział 6

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 52. Ambasadorowie pełniący swoje funkcje w dniu wejścia ustawy w życie pełnią je na zasadach dotychczasowych do czasu odwołania w trybie określonym w Konstytucji.

Art. 53. 1. Z dniem wejścia ustawy w życie:

- 1) członkowie korpusu służby cywilnej zatrudnieni w Ministerstwie Spraw Zagranicznych stają się członkami służby zagranicznej;
- 2) osoby zatrudnione w placówkach zagranicznych, z wyłączeniem osób, o których mowa w art. 2 ust. 2, stają się członkami służby zagranicznej;
- 3) dyrektor generalny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych staje się dyrektorem generalnym służby zagranicznej;
- 4) pracownicy oddelegowani lub wyznaczeni, w trybie określonym w przepisach odrębnych, do pracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych lub w placówkach zagranicznych, z dniem wejścia ustawy w życie, stają się członkami personelu dyplomatyczno-konsularnego zatrudnionymi na podstawie umowy o pracę w służbie zagranicznej; przepisy art. 54 stosuje się odpowiednio.

2. Z dniem wejścia ustawy w życie osoby, o których mowa w ust. 1 i art. 2 ust. 2, wykonują swoje obowiązki na dotychczasowych warunkach.

Art. 54. 1. Osobom zatrudnionym w Ministerstwie Spraw Zagranicznych i w placówkach zagranicznych, spełniającym wymagania określone w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz znającym przynajmniej jeden język obcy, odpowiednio dyrektor generalny służby zagranicznej lub minister właściwy do spraw zagranicznych, w terminie 3 miesięcy od dnia wejścia ustawy w życie, nada, z zastrzeżeniem ust. 4, stopień dyplomatyczny odpowiedni do zajmowanego stanowiska, biorąc pod uwagę stopień służbowy nadany na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 marca 1983 r. w sprawie niektórych praw i obowiązków pracowników służby dyplomatyczno-konsularnej (Dz. U. poz. 90), przy czym osoby, które przed zatrudnieniem w placówce zagranicznej nie były zatrudnione w Ministerstwie Spraw Zagranicznych stopień dyplomatyczny otrzymują na czas określony, do dnia odwołania z placówki zagranicznej.

2. Osoby wykonujące obowiązki służbowe w placówce zagranicznej wykonują je do czasu odwołania z placówki zagranicznej, pełniąc funkcje posiadane w dniu wejścia ustawy w życie.

3. Osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy nie posiadają stopnia służbowego nadanego na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów, określonego w ust. 1, lub też nie spełniają wymagań określonych w art. 12 ust. 1 pkt 4 i 5 oraz nie znają języka obcego, dyrektor generalny służby zagranicznej wyznacza, z zastrzeżeniem ust. 4, stanowisko, przy czym osobom, które przed zatrudnieniem w placówce zagranicznej nie były zatrudnione w Ministerstwie Spraw Zagranicznych – dyrektor generalny służby zagranicznej wyznacza stanowisko na czas określony, do dnia odwołania z placówki zagranicznej.

4. Wyznaczenie stanowiska osobom, które nie spełniają wymogu określonego w art. 12 ust. 1 pkt 3, następuje na okres nie dłuższy niż 5 lat od dnia wejścia ustawy w życie.

Art. 55. W okresie 5 lat od dnia wejścia ustawy w życie określony w art. 12 ust. 1 pkt 1 wymóg odbycia aplikacji dyplomatyczno-konsularnej uważa się za spełniony także w przypadku, gdy doświadczenie zawodowe danej osoby w sferze

stosunków zagranicznych gwarantuje fachowe wykonywanie obowiązków członka personelu dyplomatyczno-konsularnego służby zagranicznej.

Art. 56. Prowadzone z udziałem konsula postępowania w sprawach spadkowych, wszczęte i niezakończone do dnia wejścia ustawy w życie, toczą się według przepisów dotychczasowych.

Art. 57. Minister właściwy do spraw zagranicznych może wyrazić zgodę na utrzymanie zatrudnienia poza granicami kraju przez zatrudnionego w dniu wejścia w życie ustawy małżonka ambasadora albo małżonka konsula kierującego urzędem konsularnym.

Art. 58. Do czasu wejścia w życie przepisów wykonawczych, określonych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez okres 2 lat od dnia wejścia ustawy w życie, zachowują moc przepisy rozporządzenia Rady Ministrów, o którym mowa w art. 54 ust. 1, i przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy określonej w art. 4 pkt 4 – w zakresie niesprzecznym z niniejszą ustawą.

Art. 59. Ustawa wchodzi w życie po upływie 6 miesięcy od dnia ogłoszenia⁴⁾, z tym że art. 42, w zakresie, w jakim dotyczy utworzenia środka specjalnego w celu wsparcia inwestycji i utrzymania placówek zagranicznych, oraz art. 43 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r.

⁴⁾ Ustawa została ogłoszona w dniu 9 listopada 2001 r.